

Sista farväl till Ulvens män. Hälsöfiskare sände buketter.

Oförglömlig sorg högtid på Nya Varvet. Solen bröt igenom diset, när processionen började färden ned till hamnen

De små sorgerna smutsa själen, de stora rena den, yttra de sjömanspastor Uno Eklund vänd till de anhöriga, när han i går jordfäste 24 av de med Ulven omkomna. Du, som sörjer i dag, fortsatte han, undersök, om icke någon välsignelse kan gömma sig i den bittra bägare du fått att dricka. Låt oss aldrig släppa tron på livets mening, även om det formar sig till ett bittert, ofattbart lidande. Låt oss aldrig förlora hoppet om att få återse våra kära efter döden.

Nyss dånade klockklängen från Göteborgs alla kyrkor, och många lyssnade med gripna hjärtan. Vi veta, att med oss här deltaga otaliga människor med sina tankar och förböner i denna vår sorg högtid. Ett helt folk står i dag inför dessa 33 kistor. Döda kamrater! Fosterlandet tackar Er, för att ni bringat det största offer, som en människa kan ge: offret av Edra liv.

Och när Edra stoft nu skola anförtros åt vigd jord, vilja vi tillägga: Gud vare Edra själar nådig, och att ni måtte ha nått fram till den evigt trygga hamnen, där inga tidens stormar och inga lömska minor hota! Frid vare över Edra stoft och över den plats, där de skola vila! Frid vare ock över Edert minne, som skall bevaras i tacksamhet i Edra käras hjärtan liksom i allas, för vilka Sveriges frihet och ära anses värt att man därför offrar allt, även livet!

Ord bli bra bleka och uttryckslösa, när man skall försöka skildra minneshögtidligheten i går förmiddag ute på Nya Varvet. Man måste ha själv levat med i detta sista kapitel i Ulvens tragiska

historia för att förstå, vilket outplånligt intryck denna sorg högtid gjort. Redan den dystra gråvädersstämning, som regndiset förde med sig, gjorde sinnet tungt. Alla de 33 i svenska flaggor höljda kistorna med kransar på de gula korsen och vid huvudgården, anblicken av de kompakta leden av sorgklädda anhöriga, som Ulvenmännen lämnat efter sig i djup sorg och förtvivlan, den strama, allvarsmättade hållningen hos den militära hedersvakten, flaggorna, som vajade från halv stång, klockklang från stadens *alla* kyrkor, officiantens gripande högtidstal och de högtidliga processionerna slutligen från Nya Varvet till respektive kyrkogårdar i Göteborg och ned till hamnen, därifrån de jordfästa med järnväg eller båtar skulle vidarebefordras till sina hemorter, allt bidrog till att avskedet av Ulvenmännen blev en oförglömlig sorg högtid

Statsrådet Ewerlöf, flankerad till höger av chefen för marinen, amiral Tamm, till vänster av general Malmberg och kommendör Björklund.

Konungens lagerkrans vid foten av altaret

Förmiddagen ingick tyvärr med regn och gråväder. De stora, tretungade flaggorna slokade från sina stänger nere vid norra delen av idrottsplatsen mot en bakgrund av levande björkar och granar, som myllats där för tillfället i en vid halvbåge. Mellan flaggstängerna och bakom det svartdraperade krigsaltaret, rest av 6 trummor i de svenska färgerna, där gula och vita blommor prunkade i vita krukor, hade musikkåren från Karlskrona örlogsstation ställt upp, och framför altaret utbredde sig i tre snörräta led de 33 kistorna med sina kransar och konungens lagerkrans vid foten av altaret. Mitt emot på idrottsplatsens södra kortsida hade sittplatser beretts de närmast anhöriga. De flankerades under högtidligheten till vänster av officerare och till höger av underofficerare ur marinens och kustartilleriets förband här i Göteborg. Paraderande soldater ur samma förband inramade slutligen fältet.

Endast ett fåtal civila hade kunnat släppas in på det avspärrade området, men längs körvägen upp till under-officersbostäderna vid Nya Varvet och den dominerande bergkammen söder om området stod allmänheten i mångdubbla led för att under ett par timmar följa högtidligheten. Och när kistorna sedan i procession fördes från Nya Varvet med musikkåren i täten, kantade stora människoskaror de gator, där sorgetåget drog fram. Trafiken avstannade, och många blottade sina huvuden inför dödens majestät.

De stupade, snabbt som soldaten för en välriktad kula

Ungefär tio minuter före klockan 11, samlades de närmast

sörjande och anvisades sina platser av underbefäl. Musikkåren spelade sorgemusik, och regnet strilade ned. Det högre marinbefälet anlände med amiral Tamm i spetsen och i sällskap med statsrådet Ewerlöf, som representerade regeringen, Vidare märktes chefen för Västkustens marindistrikt, kommendör Björklund, ubåtsinspektören, kommendör Hamilton, chefen för Göteborgseskadern, kommendör Grefberg, chefen för Göteborgs örlogsdepå kommendör Lindström och chefen för Alvsborgs kustartilleriförsvar överste Kolmodin. Armén representerades av general Malmberg.

Högtidligheten inleddes med att musikkåren spelade "Landkiending" av Grieg, varpå unisont sjöngs psalmen "Närmare, Gud, till dig." Jordfästningen förrättades av sjömanspastor Eklund, som i sin betraktelse utgick från de bekanta bibelorden: "Mörker var över djupet, och Guds ande svävade över vattnet. Och Gud sade: Varde ljus. Och det vart ljus."

Han framhöll, att dessa ord ha en aktuell innebörd i dag. Vi önska se i dem ett budskap till våra bedrövade hjärtan, när vi samlas för att hylla minnet och viga till gravens vila stoftet av de män, som den 15 april i år mötte döden i samband med Ulvens förolyckande. Han erinrade om den första smärtsamma veckan av oro och väntan. Nu har djupens hemlighet avslöjats och vissheten om att de kära icke behövt dö någon lång och kvalfull död utan stupat på sin post, snabbt som soldaten för en välriktad kula, är i någon mån ägnad att vara en lisa i sorgen. Må vi tacka Gud för att han åtminstone i detta avseende bjudit mörkret vika.

Kvar stå många frågor, som vi, människor med nödvändighet måste ställa inför en skickelse som denna. Är tillvaron en

produkt av slump och öde eller finns där en plan, ett högre syfte? Vad sker i döden? Finns det ett liv efter detta? Så länge vi fråga utan svar, så länge ruvar mörker över djupet. Det kommer stunder, då mörkret känns mera plågsamt än eljest, och en sådan stund är denna. Det kommer dock också en dag, då Guds slutliga "varde ljus" skall fördriva de sista resterna av jordelivets tecken. Låt oss aldrig släppa tron på livets mening; låt oss aldrig förlora hoppet om ett återseende på andra sidan graven och döden. Låt oss fastmera lära oss att i denna tro och med detta hopp tacka Gud för ljusets seger redan nu —mitt i mörkret och dödens skugga.

Till sist lyste pastor Eklund frid över de bortgångna och förrättade jordfästningen av 24 av de omkomna. Han gick från kista till kista, biträdd av pastor Stig Wesslau, och öste de tre skovlarna mull över dem, medan hederskompanierna skyldrade i stram givakt. En stark rörelse gick genom leden inför ögonblickens djupa allvar, när han med fast, mörk stämma läste sitt "Av jord är du kommen, jord skall du åter varda. Jesus Kristus, vår frälsare, skall uppväcka dig på den yttersta dagen." Han började med Alf Utbult och slutade med Bengt Arne Niklasson. De övriga nio omkomna skola på de efterlevandes särskilda önskan jordfästas i resp. hemorter.

"Vi skänka dem våra ärebetygelser", sade Hamilton

Sedan pastor Eklund läst "Fader vår" och nedkallat välsignelsen och unisont sjungits "Vår Gud är oss en väldig borg", framträdde kommendör Hamilton, inspektören för ubåtsvapnet. Djupt gripen påminde han om efterforskningarna, då alla kastades mellan hopp och fruktan och vi måste återvända tomhänta, förtvivlade och dystra i våra hjärtan. Vi veta nu, att all hjälp skulle ha varit förgäves. Katastrofens orsaker och förlopp äro till fulla

klarlagda, och med visshet ha vi kunnat meddela de anhöriga, att deras kära snabbt gått sitt öde tillmötes, slagan som av en åskvigg. Måtte detta bereda dem en om än ringa tröst i deras djupa sorg.

Under stark sinnesrörelse bringade han därefter å ubåtskamraternas vägnar de fallna sin sista hyllning. "Vi skänka dem våra ärebetygelser", yttrade han bl. a.,¹ "där de nu ligga i raka linjer på sin sista stora parad efter att ha fallit för fosterlandet.

Kommendör Björklund talade därefter för marindistriktet och Göteborgseskadern, varvid han bl. a. framhöll, att' hela svenska marinen är besjälad av sak-¹ nad och tacksamhet gentemot de förolyckade. I fortsättningen framförde han på amiral Tamms uppdrag ett varmt erkännande till alla dem, som lett efterforsknings- och bärgningsarbetena, ofta med risk för eget liv. Tillsammans har de gjort ett gott arbete för att de omkomna skulle få vila i vigd jord. "Minnet av Ulvens män skall alltid stå etsat i vårt minne. Hela det svenska folkets flertal böjer sina huvuden i vördnad inför dödens majestät. Vi hylla dem såsom män, vilka bragt sina största offer i pliktuppfyllelse och hängivenhet för fosterlandet," sade han till sist.

Tyst minut till de bortgångnas minne

En trumpetare blåste därefter "Givakt", och så hedrades de bortgångnas minne med en tyst minut. Därpå lät kommendör Björklund nedlägga marinens kransar. En hedersvakt bestående av underbefäl marscherade fram och lade ned dem, en på varje kista. De hade inskriptionen "Fosterlandet tackar dig." Redan tidigare hade på kistorna placerats ubåtskamraternas kransar, och dessutom hade kransar sänts från konungen och,

kronprinsen, chefen för armén och från kustflottan, från brittiska, danska, finska, norska, polska, tyska och ungerska marinerna, brittiska amiralitetet, danska konsulatet, manskapet på Draken och Gripen, Sjökrigsskolan och Norrlandskustens marindistrikt. Kronprinsens liksom de främmande marinernas kransar följde de fem kistor, vilka sedermera fördes till Karlskrona. Konungens krans lades ned i den grav ute på Nya Varvets kyrkogård, där Gösta Anders Vallentin Peterson från Vaggeryd vigdes till griftero. Dessutom hade hälsöfiskarne sänt en bukett blommor till var och en av de förolyckades kistor, en vacker gärd av aktning från dem, som så framgångsrikt deltog i efterforskningarna.

Sedan musikkåren spelat Stenhammars "Sverige", intonerades Carl XV:s sorgmarsch, och nu bröt solen äntligen igenom det dystra, grå molntäcket. En efter en buros kistorna ut från idrottsplatsen av manskap från marinen, följda av de sörjande och marinofficerare. I en procession, företrädd av militäravdelningar, fördes sju kistor till Göteborgs Västra begravningsplats, där marinpastorerna Eklund, Ragnar Eriksson och Wesslau officierade vid gravsättningen. Löjtnant Westerlunds stoft fördes till Krematoriet för eldbegängelse, där marinpastor Gösta Holmsten officierade, och en kista fördes som sagt till Nya Varvets kyrkogård, där marinpastor Bertil Block lyste frid över griften.

Det största antalet kistor fördes i en procession, företrädd av en truppavdelning samt musikkåren, till Masthuggs-kajen, där de inlastades i tretton järnvägsvagnar för vidare befordran till resp. hemorter i Stockholm, Karlskrona, Malmö och Lund. Två kistor togos vid kajen ombord på marinens fartyg för befordran till Öckerö och Hamburgsund, och en fördes med bil till Onsala.

Fartygschefens, kapten Eskil Gustaf Hedelius, stoft fördes till Stockholm.

I Krematoriet talade kamrater från marinen till löjtnant Westerlunds minne, och ute på Nya Varvet, där som sagt Peterson från Vaggeryd, vigdes till griftero, lade två marinsoldater ned konungens krönta lagerkrans med band i de svenska färgerna.

Gravsättning på Västra kyrkogården

Sju av Ulvens män gravsattes på Västra kyrkogården, nämligen Kurt Bolander, Jansson, E. Lindgren, Sven Anders! Karl Ryberg, Karl Holm och Arne Niklasson.

Då Bolanders bår anlände, mötte en lång rad spårvägsmän med sin musikkår i spetsen och bildade häck. Musikkåren utförde Carl XV:s sorgmarsch, och då kistan sänktes Integer Vitae. Så läste pastor Uno Eklund en bön och lyste frid graven.

Omkring ett 50-tal kransar hade sänts till båren från kamrater, föreningar och Korporationer. Hr Fridolf Severinsson talade för Sanna idrottsförening och för Gamla Sannapojkar och nedlade kransar. Bland officiella kransari övrigt märktes en från Spårvägens befälsförening, en från spårvägspersonalen i Kungsladugård och en från spårvägspersonalen vid Stampgatan.

Vid E. Lindgrens, W. Janssons och Anderssons kistor talade komminister Ragnar Eriksson och framförde de anhörigas tack, Till sist läste han psalmversen När jag slutar mina dagar.

Vid K. Rybergs bår talade pastor Åke Henningson och läste en bön. De anhörigas tack framfördes av bokbindare Olof Andersson.

Vid Karl Holms bår talade en släkting till den bortgångnes minne. Marinpastor Wesslau höll en dödsbetraktelse och läste

en bön.

För samtliga nu nämnda ägde ceremonierna rum ute på kyrkogården. Arne Niklassons kista däremot inbars i kapellet där anförvanter och vänner till den bortgångne samlats. Kyrkoherde G, Thorén i V. Frölunda höll en dödsbetraktelse med utgång från bibelordet: Mina tankar äro icke edra tankar etc. Redaktör T. Lindblom sjöng Händels Largo under ackompanjemang till cello av fru Ocktander. Vidare förekom unison psalmsång och ett cellonummer av fru Ocktander. Kistan utbars sedan under tonerna av Aases död och fördes till graven, där akten avslöts med psalmsång